

חף מפשע כל עוד לא נחתם אחרת - על פגיעה בחזקת החפות בישראל

חזקת החפות עומדת לזכותו של כל אדם בעבירות המיוחסות לו כל זמן שלא הוכחה אשמתו מעל לכל ספק סביר והוא הורשע בדינו. יחד עם זאת, למרבה הצער, נטייתה של המערכת המשפטית בישראל בשל מגוון סיבות ושיקולים, היא להוביל את הנאשם באופן הדרגתי לעבר חתימה על הסדר טיעון והודאה באשמה. כיצד הדבר מתיישב עם חזקת החפות, ומה הם הצעדים המשפטיים שבהם יש לנקוט כדי לנצל את זכות האדם הבסיסית של חזקת החפות עד תום? עו"ד אסף דוק מסביר.

חזקת החפות אמורה להגן על הנאשם מפני האשמת שווא. לכאורה, הדרך היחידה לסיים את חזקת החפות עבור נאשם היא בכך שהתביעה תשכנע את בית המשפט לפסוק שהנאשם עבר את אותה עבירה המיוחסת לו. קרי, יש צורך להוכיח מעל לכל ספק סביר שהנאשם ביצע עבירה. כך הדברים הם על הנייר, אמנם המציאות לא פעם, הינה שונה בתכלית. קיימת תפיסה בעייתית שהשתרשה בחברה, בגורמי אכיפת החוק ואף במערכת המשפטית לפיה אדם שהועמד לדין הינו כמותו גנב שעל פי הפתגם הידוע - על ראשו בוער הכובע. קרי, במידה ואדם נחשד במשהו, כנראה שיש סיבה לחשד זה. בכך, הרשויות שאמורות לפעול על פי הכללים המקובלים, לא פעם פועלות כמעט לפי תחושות בטן האומרות שהיכן שיש עשן - כנראה שמישהו הבעיר אש. והמבעיר באופן טבעי נמצא כעת על דוכן הנאשמים, וזה רק עניין של זמן עד שתוכח אשמתו. לכן, פעולות שנועדו "לזרז" את הוכחת אשמתו, כגון לגרום להודות בכך, הן נכונות ומקובלות.

הדרך המקובלת לגרום לסיום ההליך המשפטי היא באמצעות חתימה על הסדרי טיעון. הסדרי הטיעון הם נפוצים ביותר במערכת המשפט בישראל, ומשמעותם: במסגרת הסדר הטיעון ההגנה והתביעה מסכימים על סעיפי החוק שבהם הנאשם יורשע, ולעתים אף לגבי העונש. הסדרים אלו טעונים אישור של בית המשפט, אשר מצידו, לרוב נוטה לאשרם. בכך, ההליך המשפטי אמנם מקוצר, אך חזקת החפות של הנאשם האמורה להימשך עד שהוכח אחרת - נפגעת בצורה אנושה.

כיצד ההליך המשפטי מוביל להתפוררות חזקת החפות?

לא פעם עולים בתקשורת סיפורים על נאשם כזה או אחר, שזמן לא רב לאחר שהצהיר קבל עם ועדה שהוא לא אשם בדבר והוא מתכוון להיאבק על חפותו, הוא ממהר להודות בעבירות פליליות ולחתום על הסדרי טיעון בתמורה להקלה על עונשו. כיצד זה הדבר? כיצד נהפכת הקערה בכזו בקלות ובמהירות? מדוע רבים מוותרים על המאבק על חפותם, ותחת זאת נכנעים למכש הלחצים המשפטי וממהרים לחתום על "הסכם הכניעה" הידוע כהסדר הטיעון? האם מדובר פה בעניין פשוט של "תהיה חכם, אל תהיה צודק?" התשובה לכך היא: לא תמיד. ישנם גורמים רבים ומגוונים אשר ביחד מביאים לידי כך שנאשם יירתע מלהילחם את המאבק הארוך והקשה על חפותו, ובמקום זאת יבחר ב"קיצור הדרך", של הסדר טיעון והודאה באשמה.

מהם הגורמים לבחירה בהסדר טיעון מצד נאשמים?

גורם ראשון שניתן למנות הינו הסטטיסטיקה. בישראל, אחוז המזוכים מכתבי אישום פליליים הוא נמוך ביותר ונמצא בתחתית מדרג המדינות הדמוקרטיות המערביות. נאשם שמבין נתונים עגומים אלו, או לפחות נחשף לחלק מהמקרים שעומדים מאחוריהם, לא אחת מרים ידיים, ומעדיף "לצמצם נזקים", מאשר להיות חשוף לפסיקה כואבת ולעונשים כבדים, בסופו של הליך משפטי ארוך ומתיש.

הגורם השני שניתן למנות הוא התארכות ההליך המשפטי במדינת ישראל. הסחבת במערכת המשפט הישראלית היא ארוכה ביותר. נאשם שמחליט להילחם על חפותו ימצא את עצמו עובר תקופה ארוכה מאוד וקשה מנשוא של לחץ, אי וודאות, ובחלק מהמקרים אף ימצא עצמו שווה במעצר עד המשפט. מעצר שיש בו כדי לשבור, הן פיזית והן נפשית, את הנאשמים הנחושים להגן על שמם ועל חפותם, ולגרום להם להיכנע ולחתום על הסדר טיעון.

בנוסף להליך המשפטי המתארך, אנו עדים לא פעם להשפלה פומבית של הנאשם באמצעי התקשורת, אשר לעתים לא בוחלים באמצעים בכדי להכפיש את שמו ולהעמידו חשוף ועירום בכיכר העיר ולשפוט אותו במשפט שדה תקשורתי, לא אחת אף טרם תחילת המשפט בעניינו.

כתוצאה מכל הגורמים הנ"ל, המוניטין, הפרנסה, המשפחה והחברים - כולם עלולים להתערער ואף לקרוס במהלך ההליך המשפטי, עד שהנאשם יהיה מוכן לעשות הכל ולהודות בכל, בכדי לשים לזה סוף. לבסוף, ניתן למנות את הפרקטיקה המשפטית המקובלת של לחתום על הסכמי טיעון ועל הנטייה של בית המשפט לאשר אותם, כגורם שמביא לאי מיצוי זכות החפות. כ-80%-90% מהתיקים הפלילים במדינת ישראל, מסתיימים בהסדרי טיעון, במסגרתם ההגנה והתביעה מסכימים על סעיפי החוק שבהם הנאשם יורשע, וכן קיימת אפשרות לגבש הסכמה לעניין העונש. נטייתו של בית המשפט לאשר הסכמות אלו, מביאות להכרעת דינו של הנאשם מבלי לברר את עניין אשמתו או אי אשמתו בתיק. נטייה זו של בית המשפט נובעת מהרצון להקל על העומס המונח על פיתחו ולחסוך בכסף ובזמן. אמנם, במהלך אותו תהליך של "חיסכון" במשאבים, מתקיים לא אחת גם חיסכון בצדק.

הילחם על חפותך באמצעות ייצוג משפטי נחוש, מקצועי ויצירתי

כיצד ניתן בכל זאת לממש ולמצות את חזקת החפות? אם מצאת את עצמך חשוד בעבירה, וברצונך להילחם על חפותך, עליך ליצור קשר באופן מיידי עם עורך דין פלילי אשר ידע להעריך באופן מושכל את סיכוייך לזכות במשפט ולבנות יחד איתך אסטרטגיה משפטית מנצחת. עורך דין פלילי, הבקיא בפרקטיקות של הסדרי טיעון, בניהול משפט, ואף בהתנהלות מול התקשורת, ידע ללוות אותך לכל אורך ההליך המשפטי, לקצר אותו ככל הניתן ולהגן עליך ממגוון לחצים, קשיים ומכשולים הצפויים לך. עורך דין פלילי בעל ניסיון של מאבק על חפות נאשמיו יציג בפני בית המשפט וגם בעת הצורך בפני התקשורת, את גרסתך באופן המהימן והמקצועי ביותר, ובכך יאפשר לך להגן על שמך הטוב במהלך ההליך המשפטי, ובסופו - גם להביא לזיכויך.

במידה וזומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.